

## Uit het brein en uit de broekzak

Het huis van Marieke Pauwels in een zonnige straat in Bergerhout staat nog behoorlijk overhoop met alle teruggekeerde werken van haar jongste tentoonstelling te Gent. En straks moet ze voor een maand naar 's-Hertogenbosch voor een project in het Europees Keramisch Werkcentrum. Behoorlijk druk voor deze hartelijke en ongedwongen jonge vrouw met een reeds respectabel palmares.

### **“JE MOET HIER BUITEN,” ZEI JAN HOET**

Marieke Pauwels is een kunstenares die al dan niet toevallig veel met keramiek werkt. Ze is de dochter van de bekende keramist Achiel Pauwels. Als kind al kon ze goed tekenen en ze wou naar de academie. Ze twijfelde tussen vrije grafiek en keramiek. Uiteindelijk werd het dan toch de keramiek en kwam ze op die manier als studente bij haar vader terecht. Hij was immers docent keramiek aan de Antwerpse Academie voor Schone Kunsten, samen met Hugo Rabaey (bekend voor zijn rakutechniek). Na haar opleiding ging ze naar het Hoger Instituut, daar zakte ze in het tweede jaar. Jan Hoet zat toen in de jury en hij was het enige lid dat een gesprek met haar aanknoopte. “Je bent nog te jong,” zei hij. “Je moet hier buiten.” Ze nam dat ter harte. Nu heeft ze een meestergraad, vond meteen een job en heeft een vaste benoeming. Ze staat er wat dubbel tegenover: een vaste benoeming geeft enige zekerheid maar kan de stimulans om verder te werken doen bekoelen. Ze geeft les in het deeltijds kunstonderwijs te Hove en vindt er heel wat voldoening. Sommige van haar leerlingen zijn professionelen die hopen er nog wat bij te leren op vlak van technieken of visie.

Marieke Pauwels heeft zich de jongste jaren bij diverse gelegenheden met haar werk laten opmerken. Dat is niet evident. “Het is gemakkelijker om in het keramiekwereldje aan de bak te komen dan in de wereld van de vrije kunsten,” zegt ze.

### **LEERSCHOOL IN JAPAN**

Na haar schooltijd herkent ze bij zichzelf toch een periode dat ze zich afzette tegen haar vaders invloed enerzijds en tegen dat wel erg beperkte keramiekwereldje anderzijds. “Daar is een te grote vermenging tussen de hobbybeoefenaars en de professionelen,” stelt ze. “Op zich vind ik dat niet zo erg mocht het gebeuren vanuit een gedegen onderbouw.”

Ze gaat experimenteren met allerlei materialen zoals plastic, rubber en plaaster. Ze neemt deel aan wedstrijden en wint in 1998 de Inax Design-prijs. Het is een Japanse prijs die dat jaar voor de tiende en laatste keer wordt uitgereikt aan een Europese keramist. Marieke Pauwels is geselecteerd op basis van een dossier, de voorwerpen die men gekozen had waren eigenlijk van plaaster...

Ze mag drie maanden naar Japan om er in het bedrijf te werken en krijgt een tentoonstelling aangeboden in Tokio. Die drie maanden zijn een goede leerschool, al was het maar om kennis te maken met de totaal andere bedrijfscultuur. Uitspraken als ‘we zouden misschien dit of dat kunnen doen’ betekenen in Japan wel degelijk: uitvoeren! Ze heeft dus niet echt veel tijd gehad om veel van Japan te zien. Ook het feit van een vrouw te zijn, speelde niet in haar voordeel. De Europese contactpersonen van de prijs, die zelf een galerie hebben in Londen en Amsterdam, zagen haar werk eigenlijk niet echt zitten wegens niet traditioneel genoeg.





Foto: Saskia Vanderschelle

# Keramiste Marieke Pauwels



Er komt dus geen mogelijke opvolging in hun galleries. Marieke laat zich zeker niet ontmoedigen. Ze wordt door Koos de Jong van het Europees Keramisch Werkcentrum, dat van Heusden (Nederland) naar 's-Hertogenbosch verhuisd was, gevraagd om werk te komen voorleggen. Op basis daarvan werd ze enkele jaren geleden geselecteerd voor een werkperiode van drie maanden in het centrum. Dat nodigt regelmatig belangrijke kunstenaars uit om er te komen werken en van de geboden accommodatie gebruik te maken. Mark Manders, Tony Cragg en tal van andere beroemdheden uit de wereld van de hedendaagse kunst zijn er langs geweest. De aanwezigheid van bekende figuren kan echter zowel een stimulans als een last betekenen voor jongere elementen.

Het is in het werkcentrum dat Marieke Pauwels voluit werkt aan haar porseleinen beenderen.

## ORNAMENT IS MISDAAD

Het werk van Marieke Pauwels heeft veel te maken met religie, met volksdevotie en volksgebruiken, met volkskunst. Ook de erotiek is niet altijd ver weg. "Gij maakt werk uit het brein en de broekzak," zo zei een collega haar eens gevat. Ze vindt het nog altijd een rake uitspraak. "Ik verzamel dingen," zegt ze. Ze legt verbanden die er op het eerste gezicht niet zijn.

De volkskunst heeft haar altijd omgeven (ik herinner me inderdaad de uitgebreide verzameling van keramiekvoorwerpen bij vroegere atelierbezoeken aan Achiël Pauwels). Die elementen gebruikt ze in haar werk, soms letterlijk. Ze toont een kitscherig vaasje, een toeristisch souvenir, dat ze heeft gekluisterd in doorzichtig giethars en dat nu een sculptuur geworden is en op die manier helemaal aan de banaliteit is ontstegen. "Ik ben dingen beginnen inkapselen, lelijke dingen. Ik stelde me de vraag moet dit al dan niet bewaard worden?"

Volkskunst is ook dikwijls met religie verbonden. "Van jongs af stelde ik me al vragen rond religie. Ik betrap er mij op dat ik zowel een religieuze kant heb, als een erotische belangstelling. Zo exposeerde ik ooit een flamencorok. Ik heb die opgehangen in de vorm van een vagina. Eigenlijk is er ook een link met de azalea." (De azalea wordt in de streek van Gent druk gekweekt en fel gewaardeerd.) Ook flamenco is een vorm van volkscultuur, ze heeft nog flamencodans gedaan en weet dat aan de rok ontzettend veel aandacht besteed wordt. Ze maakt heel graag associaties en dat is ook in haar werk te zien.

Op haar tentoonstelling te Gent trok een beeld reeds van ver mijn aandacht. Het was een oud, wat beschadigd beeldje van de heilige Apollonia van Alexandrië. Ze stierf de marteldood, evenwel pas nadat haar tanden stuk voor stuk

*Relikwieën, 2003, porselein*

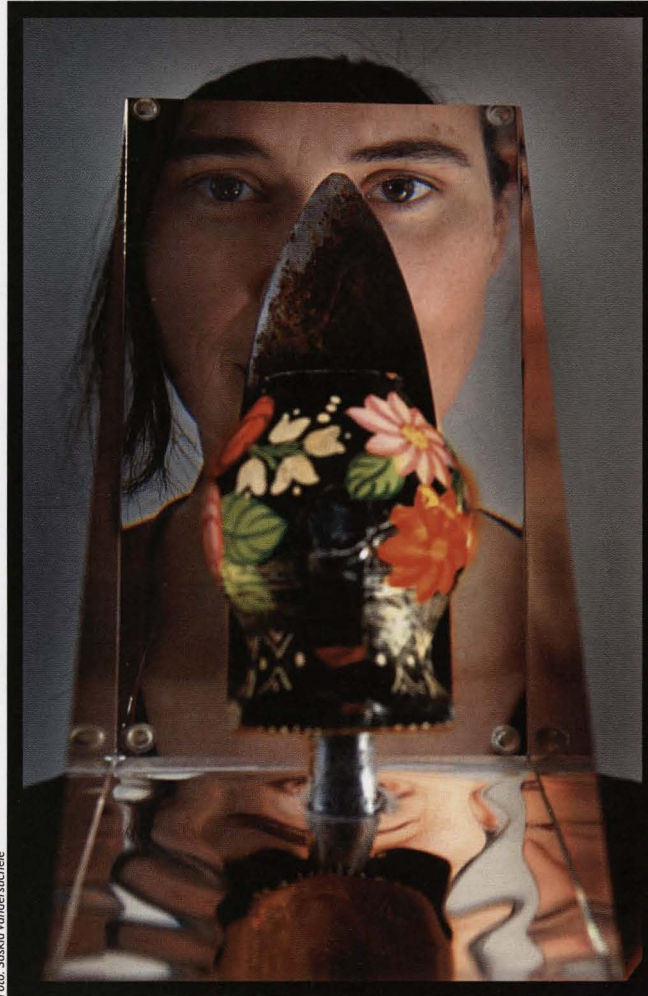
*Apollonia, 2004, gips en porselein, 50 cm*





Medusa, 2005, porselein

Objet Trouvé, 2001,  
keramiek, plexi en metaal,  
23 x 14 x 14 cm



# Keramiste Marieke Pauwels

werden verbrijzeld of uitgetrokken (de bronnen verschillen hierin een beetje). In de volksdevotie wordt deze heilige aanroepen tegen de tandpijn en is ze de patrones van de tandartsen. Nogal dikwijls gaven vrouwen wassen tandjes en andere ex-voto's om van een tandkwaal verlost te worden. Het beeld dat zij toont is aan het hoofd omgeven door porseleinen slagandjes. Het wordt op die manier een boeiende sculptuur die zowel aantrekt als afstoot. Het oogt van ver eerder klassiek en bevreemdend tegelijk, het is pas bij nader toekijken dat die tanden opvallen.

Zo is ze eigenlijk bij die beenderen terechtgekomen, via de volksdevotie en onze religieuze traditie van relikwieën, botten allerhande die in schrijnen worden bewaard. Porselein wordt gemaakt van kaolien of zogenaamde china-klai. "Porselein wordt voor heel verfijnde zaken gebruikt, ik maak er beenderen van," zegt ze niet zonder ironie, "en toevallig of niet, het is wetenschappelijk bewezen dat het ontstaan van het leven binnen de kaolien is gebeurd." Maar ze zegt erbij: "Ik relativeer graag mijn serieuze bedenkingen en redeneringen."

Op een bepaald moment wordt ze erg geïntrigeerd door de uitspraak van Adolf Loos in zijn beroemde essay *Ornament und Verbrechen* (1908): "Ornament is misdaad, behalve als het gekoppeld wordt aan het versiersel van een vrouw." Hij zegt ook "Alle kunst is erotisch." Ze maakt als een soort reactie een hele reeks boeiende en beklijvende tekeningen en kleisculptuurtjes met de vagina als uitgangspunt.

## DRAAIENDE BERG

Het Verre Oosten blijft haar aantrekken. "Ergens moet er een oosterling in de familie zitten en ik denk dat ik daarvoor een beetje op zoek ga naar mijn roots. China ligt me." Ze gaat op reis en het toeval speelt weer een rol. Ze ontmoet iemand en die brengt haar dan weer in contact met iemand anders, zo gaat dat. In 2004 brengt ze anderhalve maand door te Jingdezhen, hét centrum van het porselein in China. Ze werkt er aan een *Millennium Wall and Column Project* in het kader van de viering van duizend jaar porselein. Het ene brengt zo het andere mee en het jaar erop is ze al terug in China en geeft ze een lezing aan de afdeling Beeldende

Kunsten van de Hogeschool te Zibo. En binnenkort is ze terug in het Rijk van het Midden waar ze meewerkt aan de realisatie van het Belgisch museum binnen het privé initiatief FuLe International Ceramic Art Museums te Fuping. Een – uiteraard rijke – Chinees bouwt er een reeks van musea waarin per land een overzicht van keramiekunst wordt getoond.

Haar reizen in dat land hebben haar kijk op kunst zeker beïnvloed. Ze wijst me op de *I Tjing*, het boek dat eind de jaren zestig in het Westen zo'n opgang maakte. Het Boek der Veranderingen geeft inzicht in de normen en waarden van de Chinese maatschappij. Het actieve en het passieve principe, Yin en Yang, het speelt nog altijd een grote rol in het huidige China. In het boek wordt ook veel over 'de berg' gesproken. Het standpunt van iemand bepaalt zijn visie op de berg. Ze heeft een aantal 'bergen' gemaakt. Op haar tentoonstelling te Gent werd ik opgeschrikt – en ik niet alleen – door het plots in gang schieten van een motor die een berg liet draaien. Eigenlijk heeft ze een landschap gecreëerd met deze installatie. Twee stroken behangpapier met een klassiek patroon zijn horizontaal aangebracht, ze trekken de blik naar de hoek van de kamer, ze vormen een horizon. Daar worden met datzelfde papier, maar deze keer bewerkt en gescheurd in een bepaalde vorm, bergen gesuggereerd. Ervoor staat een berg op de hoogte van de horizon. Wie de installatie op een bepaald punt nadert, laat via een elektronisch oog, de berg draaien. In het geheel is een kitscherig schilderijtje van een landschap verwerkt. Het is een bijzondere installatie, visueel knap en intrigerend, niet ontdaan van enige ironie én betekenisvol, niet zomaar een vondst of een gimmick.

Op de affiche en uitnodiging voor haar tentoonstelling *Ge-wei* te Gent prijkte een in het oog springende foto van een man met een gewei en andere (grappige) toevoegingen. Het is een foto van haar broer Pol die bedrijvig is in de theaterwereld. Ze heeft al enkele malen met hem samengewerkt tot beider tevredenheid en ze is van plan die samenwerking verder te zetten, echt benieuwd wat voor boeiende verhalen en creaties hieruit voort zullen komen. Marieke Pauwels is echt iemand om in het oog te houden, raadpleeg dus regelmatig de tentoonstellingsagenda!

Daan Rau



*Parnassus, 2006, ongebakken klai*

## info

**In 2007 zal er werk van Marieke Pauwels te zien zijn**

- in het kader van Rotterdam Architectuurstad: Brick-project
- te Koksijde AR-T-GILLAE, galerie Wijland i.s.m. dienst cultuur
- Kunsthuis Ingrith Desmet, Vichte: Achiel Pauwels en verwanten
- Individuele tentoonstelling bij Silke Fleisher, Antwerpen